

UNA FAMÍLIA JUEVA DE VIC (1266 - 1278)

El tema dels jueus a Vic no és pas que hagi tingut molts interessats en estudiar-lo. Però la manca de treballs (1) sobre aquesta matèria —que sempre s'ha vist objecte d'una marginació, pels motius que siguin—, afecta també a d'altres comunitats jueves (2).

L'aljama dels jueus de Vic fou estudiada el 1909 per Mossèn Ramon Corbella (3). La seva aportació fou molt valuosa en una època en que hom no havia sentit a parlar dels jueus vigatans ni poc ni gaire. El 1952, Carre-ras Candi publicà quelcom sobre els jueus de Vic (4). El 1962 es troben dos estudis: el de Millàs Vallicrosa (5) i l'estudi analític sobre l'interès en els préstecs dels jueus en el segle XIV d'Arcadi García (6).

Actualment estic treballant en el primer lligall dels *Liber Judaeorum* que es conserven a la Cúria Fumada de l'Arxiu Capitular de Vic. Presento ara, com a primera redacció (7), la mostra de les activitats d'una de les famílies jueves que es troben a Vic entre el 1266 i el 1278.

La família de Isaac de Manresa

Els documents només nombren a sis membres d'aquesta família: Isaac de Manresa, nombrat per primera vegada el 1266 (8), el seu pare Maimó d'Yspania, nombrat per primera vegada el 1267 (9), l'esposa d'Isaac, As-truga, nombrada per primera vegada el 1266 (10), i els seus dos fills, nombrats ambdós el 1266, Astrugó (11) i Maimó (12). L'últim component de la família és Regina, nombrada per primera vegada el 1278 (13), esposa de Maimó de Manresa.

No he sabut trobar cap mena d'unió entre aquesta família i d'altres aljames jueves, ni tampoc amb la resta de les famílies i individus que formaven la comunitat de Vic. Amb una excepció: Astruc de Manresa intervé en la compra de terrenys per a edificar la sinagoga, feta per una colla de jueus el 1278 (14). Els documents examinats fins ara no permeten conjecturar a quina família devia pertànyer Regina, abans de les seves noces amb Maimó de Manresa.

Relacions amb d'altres aljames jueves

Jutjant pel seu apellatiu, aquesta família provindria de la població del mateix nom, o sia, de Manresa. Però fins ara no he trobat cap document que parli de relacions entre ells i l'esmentada ciutat.

En canvi, sí tenen tractes, sempre de tipus comercial, amb Barcelona —o més ben dit, amb jueus de Barcelona—. Concretament, es tracta d'una procuració i de la compra-venda d'esclaus sarraïns (15).

D'aquí s'extreu que, el 1266, les quantitats deixades foren petites, amb un promig de 10 a 20 sous per préstec.

El 1278, prestaren per valor de 6.647,5 sous —un 29,51 % del total deixat—, i el nombre de préstecs fou de 55 —un 18,77 % del total—.

El 1278, doncs, augmentà notablement la quantia per préstec, essent ara de 50 a 120 sous.

Totes aquestes xifres no són més que una prova de l'activitat d'una família jueva de Vic, que no és tampoc una excepció dintre la comunitat on viu. Més aviat forma part d'una sèrie d'individus que testimonien la importància que els jueus tingueren en els afers monetaris —i, en sa major part, usuaris— a Vic, a la fi del segle XIII.

Inmaculada Ollich Castanyer

NOTES

- (1) S'han d'exceptuar les obres, de caràcter documental, de: BAER, Fritz: *Die Juden im Christlichen Spanien*. (Akademie Verlag) Berlín, 1929; JACOBS, Joseph: *An inquiry into the sources of the history of the Jews in Spain*. (Strand) London, 1894; i REGNÉ, Jean: *Catalogue des Actes de Jaime Ier, Pedro III et Alfonso III, rois d'Aragon, concernant les juifs. (1213-1291)*. «Revue des Études Juives», Paris, 1911.
- (2) Amb excepció de l'estudi sobre Perpinyà de EMERY: *The Jews of Perpignan in the Thirteenth Century*. (Columbia University Press.— New York 1959.) i sobre Puigcerdà de LELCOR: *Les juifs de Puigcerdà au XIIIe siècle*. (A «Sefarad» (Madrid-Barcelo. a) LXXVI (1969), pp. 17-46).
- (3) CORBELLA, Ramon: *La aljama de jueus de Vich*. (Tipografia Catòlica de St. Josep). Vic, 1909, 215 pp.
- (4) CARRERAS CANDI: *Notes dotzencentistes d'Ausona (Vich)*. (Miscelánea Histórica Catalana II). Barcelona, 1918, pp. 361 a 463.
- (5) MILLAS VALLICROSA: *Notas históricas sobre la judería de Vich*. - A «Sefarad», XXII (Madrid, 1962), pp. 312-320.
- (6) GARCÍA, Arcadio: *Los intereses de los préstamos de los judíos de Vich en el siglo XIV*. A «Ausà», n.º 41 (Vic, 1962), pp. 247-255.
- (7) ja que forma part de la tesi de llicenciatura que estic preparant. D'aquí que em limiti als dotze anys esmentats: 1266 a 1278.
- (8) Liber Judaeorum, lligall I, plec 1, fol 1-3 (4.1.1266)
- (9) L.J. I: 1, fol 17-3 (28.1.1267)
- (10) L.J. I: 1, fol 2-6 (21.1.1266)
- (11) L.J. I: 1, fol 1-3 (4.1.1266)
- (12) L.J. I: 1, fol 5 v-5 (26.2.1266)
- (13) L.J. I: 3, fol 39 v-2 (28.2.1278)
- (14) L.J. I: 3, fol 42-3 (19.8.1278 - CORBELLA, 1)
- (15) Sobre aquest punt: CARRERAS CANDI: Op. cit., pp. 408 a 410.
- (16) Probablement, a la fi del 1265 o començament del 1266, segons el L.J. I: 1, fol 2 v-1 (21.1.1266).
- (17) L.J. I: 3, fol 29 v-2 (28.2.1278).
- (18) L.J. I: 3, fol 27-5 (15.2.1278). - El deute a cobrar era de vuitanta sous barcelonesos de tern, quantitat bastant petita com per a justificar una procuració d'aquest tipus.
- (19) L.J. I: 3, fol 28 v-5 i L.J. I: 3, fol 28 v-6 (25.2.1278).
- (20) L.J. I: 3, fol 14 v (20.10.1277).
- (21) L.J. I: 1, fol 17-3 (28.1.1267). - Astruga, per raó d'esposalles, té dret a 300 auris sobre els béns del seu difunt marit.